T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

SAYI : B.13.APK.0.11.00.00/320 -1801
KONU : Yazılı Soru Önergesi

09 TEMMUZ 2001

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: 21.06.2001 tarih ve 25572 sayılı yazınız.

İlgi yazınızda yeralan Zonguldak Milletvekili Tahsin Boray BAYCIK'ın 7/4521-10953 Esas No'lu yazılı önerge, Çalışma Genel Müdürlüğü ve İş Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından incelenmiştir.

1475 sayılı İş Kanunu'nun 1. maddesinde, bir hizmet akdine dayanarak herhangi bir işte ücret karşılığı çalışan kişi işçi, işçi çalıştıran tüzel ve gerçek kişi işveren ve işin yapıldığı yer de işyeri olarak tanımlanmıştır.

Anılan Kanunun 2. maddesinde ise, bu kanunun, 5. maddedeki istisnalar dışında kalan bütün işyerlerine, bu işyerlerinin işverenleri ile işveren vekillerine ve işçilerine faaliyet konularına bakılmaksızın uygulanacağı öngörülmüştür.

Söz konusu Kanunun 61. maddesi ile İş Süreleri Tüzüğüne göre, genel bakımdan iş süresi, haftada en çok 45 saattir. Bu süre haftada 6 iş günü çalışılan işlerde günde 7,5 saati geçmemek üzere ve cumartesi günleri kısmen veya tamemen tatil eden işlerlerinde haftanın çalışılan günlerine eşit bölünerek uygulanmaktadır.

Yıllık ücretli izin süreleri 49. maddede, ara dinlenmeleri ise 64. maddede düzenlenmiştir.

Diğer yandan, karayollarında, demiryollarında ve deniz, göl ve akarsularda hareket halindeki taşıtlarda yapılan ve Deniz İş Kanununa tabi olmayan taşıma işlerinde olduğu gibi iş süresinin bir haftanın iş günlerine bölünmesi suretiyle yürütülmesine nitelikleri bakımından olanak bulunmayan işlerde çalışma dönemine ve iş sürelerine uygulanacak usuller "Haftalık İş Günlerine Bölünemeyen Çalışma Süreleri Tüzüğü"nde düzenlenmiştir.

Bu Tüzüğe göre;

- Kapsama giren işlerin yürütüleceği çalışma dönemi, işin niteliğine göre, bir ayı geçmemek üzere, işveren tarafından saptanır.

- Çalışma döneminin bir aydan fazla olarak saptanması Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın iznine bağlıdır.

- Bir çalışma dönemindeki çalışma süresi, bu dönem içindeki hafta sayısının, haftalık kanuni iş süreleriyle çarpımı sonunda bulunan miktarı aşamaz.

- Çalışma döneminin haftalara tam olarak bölünemediği hallerde, çalışma süresi, iş günü üzerinde ve her iş günü 7,5 saatlik iş süresi kabul olunmak suretiyle hesaplanır.

- Kapsama giren işlerde, bir çalışma dönemi içindeki haftalık iş süresi, 45 saatten az ya da çok olarak saptanabilir. Ancak, o çalışma dönemindeki çalışma süresinin bir iş haftasına düşen ortalaması 45 saati geçemez.

- Kapsama giren işlerde, günlük iş süresi 12 saati, gece çalışma süresi 7,5 saati profesyonel ve ağır vasıta ehliyetiyle taşıt kullananların günlük çalışma süresi 9 saati geçemez.

- İşçilere, 1475 sayılı Kanunun 64. maddesindeki esaslara uygun olarak ara dinlenmesi verilir.

- Hareket halindeki taşıtlarda çalışan işçilerin ara dinlenmeleri genel olarak duraklama yerlerinde verilir. Ancak, kalkış-varış yerleri arasında duraklama yeri bulunmayan veya duraklama yerleri bulunmakla birlikte, işin niteliği dolayısıyla bu yerlerde ara dinlenmesi verilemeyen durumlarda ara dinlenmesi taşıt içinde verilir.

- İşçiler, 24 saatlik süre içinde aralıksız en az 8 saat dinlendirilmeden çalıştırılamaz.

- Kapsama giren işlerde çalışan işçilere, haftanın bir gününde 24 saatten az olmamak üzere hafta tatili verilmesi zorunludur.

- Hareket halindeki taşıtlarda çalışan işçilerin günlük çalışmalarının oturdukları yer dışında sona ermesi halinde, işverenler, işçilerin yatacakları veya oturdukları yere kadar gitmelerini sağlamakla yükümlüdürler.

- İşverenler düzenleyecekleri tablo ve cetvellerde;

a) İşvereni, işveren vekilini ve bu çalışma döneminde hareket halindeki taşıtlarda işin yürütüm ve düzeninden sorumlu olanı,
b) Çalışma dönemini,
c) İşin günlük başlayış ve bitiş saatlerini,
d) Ara dinlenmesini ve günlük dinlenme zamanlarını,
e) Hafta tatili günlerini,

göstermek ve bunları idare büroları ile taşıtlarda bulundurmakla yükümlüdürler.

Tüm iş mevzuatı hükümlerinin uygulanmasında olduğu gibi, yukarıda belirtilen tüzük hükümlerine uyulup uyulmadığı hususları da, Bakanlığımız İş Müfettişlerince işyerlerinde yapılan genel, kontrol ve şikayet teftişlerinde incelenmekte, düzenlenen raporların sonuçlarına göre de ilgili Bölge Müdürlüklerimizce gerekli idari ve cezai işlemler yürütülmektedir.

1- Kamyon şoförleri, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun "Sigortalı Sayılmayanlar" başlığını taşıyan 3. maddesinin I. fıkrasının (K) bendinde belirtilen "herhangi bir işverene hizmet akdiyle bağlı olmaksızın kendi nam ve hesabına çalışanlar" kapsamına girmiyorlar ise, yanı Kanunun 2. maddesine göre sigortaya tescilleri zorunludur.

7/4521 662-5-

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun değişik 130. maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan "Genel Bütçeye Dahil Daireler ve Katma Bütçeli İdarelerin Denetim Elemanlarınca Yapılacak Tespitler Hakkında Yönetmelik"in 5. maddesi, hizmet akdine dayanılarak çalıştırılanların ilgili mevzuat gereği sigortalı olup olmadığını tespit yetkisini denetim elamanlarına vermiş olup; trafik görevlilerinin ehliyet ve ruhsat kontrollerinde ayrıca sigorta belgeleri istemeleri veya bu konuda inceleme ve tespit yapmaları, yürürlükteki düzenlemelere uygun değildir.

2- Profesyonel ve ağır vasıta ehliyetli sürücülerin "Haftalık İş Günlerine Bölünemeyen Çalışma Süreleri Tüzüğü" hükümlerine uygun bir biçimde çalışıp çalışmadıklarının denetimi Bakanlığımız İş Müfettişlerinin görev ve yetkileri içinde bulunmaktadır.

Bu Tüzüğün 15. maddesi uyarınca düzenlenmesi gereken "Çalışma Tablo ve Çizelgeleri"nin mevcut bulunup bulunmadığı da yapılan denetimlerde incelenmektedir.

Söz konusu Tüzük hükümleri ile Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin "Araç Kullanma Karayolları Trafik Yönetmeliği"nin "Araç Kullanma Sürelerine Uyma Mecburiyeti ve Denetleme Esasları" başlığını taşıyan 98. maddesi çalışma sürelerini farklı esaslara bağlamıştır.

Bakanlığımız İş Müfettişlerinin denetim usul ve yöntemleri ile trafik görevlilerinin çalışma usul ve yöntemleri farklı olduğundan, birlikte denetim ve kontrol mümkün görülmemekle birlikte Emniyet Genel Müdürlüğü yetkilileri, Bakanlığımız İş Teftiş Kurulu Başkanlığı, Çalışma Genel Müdürlüğü, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı yetkililerinden oluşturulan bir komisyon "Haftalık İş Günlerine Bölünemeyen Çalışma Süreleri Tüzüğü"nün uygulanması ve böylece fazla çalışmadan kaynaklanan trafik kazalarının ve iş kazalarının en aza indirilmesini amaçlayan bir çalışma yapmaktadırlar. Komisyon çalışması tamamlandığında, söz konusu tüzüğün etkin bir şekilde uygulanması amacıyla İş Kanunu kapsamındaki işyerlerinden oluşturulacak pilot bölgelerde İş Müfettişlerince denetimlere başlanacaktır.

Bilgilerinize arz ederim.

Yaşar OKUYAN
Bakan